

Xudoyqul MULKAMONOV,

Termiz davlat pedagogika instituti maktabgacha ta'lim fakulteti dekan o'rinbosari

E-mail: rustamkhurramov@mail.ru

TISU tarix fanlari nomzodi, dotsent F. Yormatov taqrizi asosida

TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETIDA MUSTAQILLIK YILLARIDA JISMONIY TARBIYA VA SPORTNI RIVOJLANTIRISH TADBIRLARI VA ULARNING NATIJALARI

Аннотация

Mazkur maqolada mamlakatimiz janubiy viloyati Surxondaryoda 2017 - yilgacha yagona oliy ta'lim muassasasi bo'lgan Termiz davlat universitetida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish sohasidagi davlat siyosatining qanday amalga oshirilayotganligi, sohada qabul qilingan Qonunlar va Qarorlarning amalga oshirilishi ko'rsatib berildi. Prezident Sh.Mirziyoyev tomonidan mamlakatimizda jismoniy tarbiya va sportning rivojlantirilishiga va ommaviyligiga berilayotgan e'tibor va rag'batning natijasida yil sayin Termiz davlat universitetida ham sport sohasida katta yutuqlarga erishayotgan yoshlar ko'payib bormoqda.

Kalit so'zlar: Universiada, Basketbol, voleybol, futbol, stol tennisi, qo'l to'pi va shashka.

МЕРОПРИЯТИЯ ПО РАЗВИТИЮ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ И СПОРТА И ИХ РЕЗУЛЬТАТЫ В ТЕРМИЗСКОМ ГОСУДАРСТВЕННОМ УНИВЕРСИТЕТЕ ЗА ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ

Аннотация

В данной статье показано, как реализуется государственная политика в области развития физического воспитания и спорта, а также реализация законов и решений, принятых в этой области, в Термезском государственном университете, который был единственным высшим учебным заведением в Сурхандарьинской области. южный регион нашей страны, до 2017 года. В результате внимания и поощрения, оказываемого Президентом Ш.Мирзиёевым развитию и популяризации физического воспитания и спорта в нашей стране, в Термезском государственном университете с каждым годом увеличивается количество молодых людей, достигающих больших достижений в области спорта.

Ключевые слова: Универсиада, баскетбол, волейбол, футбол, настольный теннис, гандбол и шашки.

PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS DEVELOPMENT EVENTS AND THEIR RESULTS AT THE TERMIZ STATE UNIVERSITY DURING THE YEARS OF INDEPENDENCE

Annotation

This article shows how the state policy in the field of physical education and sports development is being implemented, as well as the implementation of the Laws and Decisions adopted in the field, at Termiz State University, which was the only higher education institution in Surkhandarya, the southern region of our country, until 2017. As a result of the attention and encouragement given by President Sh. Mirziyoyev to the development and popularization of physical education and sports in our country, the number of young people achieving great achievements in the field of sports at Termiz State University is increasing every year.

Key words: Universiade, basketball, volleyball, football, table tennis, handball and checkers.

Kirish. Mustaqillik yillarida Termiz davlat universitetida talabalarni sport sohasiga bo'lgan qiziqishlari va say'i harakatlari muntazam ravishda rag'batlantirilib kelingan. Universitet talabalarining muntazam sport bilan shug'ullanishlari uchun sharoitlar yil sayin yaxshilanib bordi. Bunga 1992 - yil 14 - yanvardagi O'zbekiston Respublikasining "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonuni, 2000 - yil 26 - maydagi "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonuni ikkinchi tahriri, 2015 - yil 5-sentabrda ushbu qonunning uchinchi tahriri qabul qilinishi katta ahamiyatga ega bo'ldi.

Biz xalqaro sport maydonlarida O'zbekistonning nufuzi va obro'-e'tiborini oshirishga katta hissa qo'shgan sportchilarimiz bilan faxrlanamiz. Shu bilan birga, oliy sportda erishilgan yutuqlar bilan chegaralanmasdan, ommaviy sportga ham katta e'tibor berishimiz kerak, - degan edi Prezident Shavkat Mirziyoyev.

Tahlil va natijalar. O'zbekistonda ta'limning boshqa sohalariga qatorida mustaqillik yillarida jismoniy tarbiya va sportni ham yo'lga qo'yish bo'yicha tegishli chora-tadbirlar amalga oshirildi. bu davrda Termiz davlat universitetida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish uchun imkoniyatlar keng yaratilishi natijasida talabalar orasidan Osiyo va jahon

championatlarida yuqori o'rinlarni egallagan sportchilar etishib chiqishi bilan birgalikda sportni ommaviylashtirishda ham yutuqlarga erishildi.

1994-1995 o'quv yilida talabalarining bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazish uchun universitetda talabalar uchun 2 ta sport zali, stadion, boks xonasi va 2 ta sport kompleksi ishlab turdi. Bu sport maydonlarida murabbiylar J.Toshpo'latov, Q.Alimov, O'.Ibragimov, A.I.Sokolov, R.Raxmatov, I.Sharovlar na'munali xizmat ko'rsatib keldilar. Talabalardan I.Daminov, B.Arziev, B.Hasanovlar Osiyo birinchiligida Omsk shahrida o'tkazilgan turnirda kumush va bronza medallari sovrindorlari bo'lib qaytdilar.

Universitet professor-o'qituvchilari tomonidan talaba yoshlarni sportga targ'ib etuvchi ilmiy maqolalari bilan davriy matbuotda chiqishlar qilishdi. Termiz Davlat Universiteti dotsenti jismoniy tarbiya kafedrasini mudiri, Juma Toshpo'latovning "Eng katta sport bayrami" nomli maqolasi chop yetildi. Maqolada mamlakatimizda sportga keng imkoniyatlar yaratilayotganligi jumladan joriy yilda Jizzax viloyatining Forish tumanida milliy o'yinlar olimpiadasi o'tkaziladi. Sportning xalqaro turlari bilan birga Milliy kurash bo'yicha 1995-yilda Al - Hakim At-Termiziy xotirasiga bag'ishlangan xalqaro turnir musobaqalari o'tkaziladi. Olim

olimpiadaning 100 yillik yubileyi oldidan uning tarixiga to'xtalib quyidagilarni bayon qiladi: "Bizga ma'lumki birinchi olimpiada o'yinlari yeramizdan avvalgi 776 yilda Gresiyada o'tkazila boshlangan. Musobaqalar har to'rt yilda o'tkazilib turgan, ana shu to'rt yillik davr olimpiada deb atashgan. Shuni diqqatga molikki, olimpiada o'tkazilayotgan davrda urushlar to'xtatilgan.

1995-1996 o'quv yili talabalarning sport o'yinlari haftaligi bo'lib, sportning yetti turidan o'tkazildi. Basketbol, voleybol, futbol, stol tennisi, qo'l to'pi va shashka. universitet yotoqxonasida ham sportning basketbol, voleybol, boks, shaxmat-shashka musobaqalari o'tkazildi. Sportning olti turidan universitet professor o'qituvchilari va xizmatchilarining an'anaviy 18-sport o'yinlari bir oy davomida bo'lib ketdi. Unga 316 professor-o'qituvchilar va xodimlar qatnashdilar. Bu musobaqada umumiy komandalar hisobida rus filologiyasi fakulteti birinchi o'rinni, industrial-pedagogika fakulteti ikkinchi o'rinni va ximiya fakulteti uchinchi o'rinni olishdi.

Universitetda 1994-95 o'quv yilida sportning 14 turidan musobaqa o'tkazildi. Shu yilning o'zida talabalar va professor-o'qituvchilar 40 ga yaqin sport musobaqalariga qatnashdilar.

Milliy kurash bo'yicha 15-16 mart 1995 yil "Universiada-95" musobaqasida 96 nafar talaba qatnashdi. Basketbol bo'yicha 13-20 mart "Universiada-95" musobaqasida 240 nafar talaba qatnashdi.

Universitet komandasi 12 ta turli musobaqalarda shahar birinchiligida yuqori o'rinlarni egalladi. Jumladan basketbol bo'yicha shahar kubogida 5-8 aprel kunlari birinchi o'rinni egalladi. Voleybol (qiz va o'g'il bolalar) birinchi o'rinni egalladi. Al-hakim At-Termiziy xotirasiga bag'ishlangan kurash bo'yicha shahar birinchiligida 3-4 mart kunlari polvonlar B. Hasanov, I. Daminov, F. Qurbonovlar birinchi o'rinni egalladilar.

1995 - yil talabalarning sport o'yinlari ya'ni "Universiada-95" musobaqasi o'tkazildi. Shu musobaqaga 10 ta fakultetdan komandalar to'liq qatnashdilar. "Universiada-95" daturiga kiritilgan turalardan voleybol bo'yicha 24 komanda qatnashib, o'yinlar juda qiziqarli o'tdi.

Viloyat birinchiliklarida 10-11 mart kunlari Al-Hakim At-Termiziy xotirasiga bag'ishlangan musobaqada universitet polvonlari qatnashib, yakka kurash kafedrasiga o'qituvchisi Z. Meliyev birinchi o'rinni egalladi. I. Daminov uchinchi o'rinni egalladi. Viloyatda sambo kurashi bo'yicha F. Qurbonov, I. Daminov, U. Mamadiyrovlar g'olib bo'ldilar.

Respublika musobaqalarida jumladan 7-9 aprel kunlari Termiz shahrida Al-Hakim At-Termiziy xotirasiga bag'ishlangan Xalqaro turnirda 5 ta talabamiz va bir nafar o'qituvchimiz qatnashdi. Bulardan Meliyev Zokir 3-o'rinni, U. Mamadiyrov 4-o'rinni egalladi. 1-5 iyunda Samarqand shahrida sambo kurashi bo'yicha Respublika birinchiligida F. Qurbonov 2-o'rinni R. Katogonov va I. Daminov 3-o'rinni olib qaytishdi.

1994 yil 1-7 noyabr kunlari Toshkent shahrida O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan trener S.L. Djekson xotirasiga bag'ishlangan boks musobaqasida jismoniy tarbiya kafedrasiga o'qituvchisi Izmatov Manon Bekovich birinchi o'rinni egalladi. Sport ustasi degan unvonni oldi. 6-12 fevral kunlari yoshlar o'rtasida boks bo'yicha respublika birinchiligida M. Qo'ldoshev birinchi o'rinni olib sport ustasi bo'ldi. A.A. Borzenko xotirasiga bag'ishlangan boks musobaqasida K. Hamroqulov va R. Galimovlar yaxshi qatnashib sport ustaligiga nomzod degan talabni bajardilar.

Samarqand shahrida "Talabalar bahori" ikkinchi festivali bo'lib o'tdi. Oblastimiz nomidan 12 nafar talaba qatnashdi. Sport musobaqalarida qatnashib Nasirova Venera 100 metrga yugurishda 2-o'rinni, uzunlikga sakrashda ham 2-o'rinni, egalladi 2 kurs ximiya bo'limi talabasi Eshonqulova

Hulkar uzunlikga sakrashda 3-o'rinni, 2-kurs biologiya bo'limi talabasi Xudoyqulova Qunduz 100 metrga yugurishda 2-o'rinni, Hakimova Nargiza 3-o'rinni egalladi. Shaxmat bo'yicha rus filologiyasi fakulteti talabasi Sobirova Zulfiya 2-o'rinni egalladi. Surxondaryo jamoasi sport o'yinlarida muvaffaqiyatli qatnashib O'zbekiston Yoshlar qo'mitasining Faxriy Yorliqlari bilan taqdirlandi.

1999 - yil universitet futbol jamoasi 1-davra o'yinlarida muvaffaqiyatli ishtirok etganligi uchun 19 nafar talaba universitet rektori prof. N.Y. To'raev buyrug'i bilan bir oylik stipendiya miqdorida rag'batlantirildi.

1999 - yil iyun oyida universitet futbol jamoasi Qiziriq tuman jamoasi ustidan 6-0 hisobida g'alaba qozonganligi uchun talaba sportchilar universitet tomonidan bir oylik stipendiya miqdorida moddiy rag'batlantirildi.

Universitet talabalari Jahon, Osiyo, Xalqaro va O'zbekiston chempionatlarida sportning turli yo'nalishlarida yuqori natijalarga ega bo'lishdi.

Universitetda jismoniy madaniyat fakultetida O. Begimqulov, Y. Doniyeva, B. Omonturdiyev, A. Ustoyev, Q. Haqnazarov, S. Xolmurodov, H. Sharipov, A. Haqqulov, R. Shaymardanov, N. Hakimova, I. Daminov, H. Rayimov, X. Berdiyeva, Sh. Xudoyberdiyev, G. Berdiyev, O. Salimovlar samarali mehnat qildilar.

Jismoniy madaniyat fakulteti talabasi Xudoynazarov Ramazon 2017 yil 15-28 aprel kunlari Toshkent shahrida bo'lgan shashkaning blits yo'nalishi bo'yicha O'zbekiston chempionatida qatnashib 1 - o'rin sohibi bo'ldi. Ayni shu sanalarda shashkaning rapid yo'nalishi bo'yicha Osiyo chempionatida qatnashib Sertifikat sohibi bo'ldi. Ushbu sportchi yana 3-10 fevral kunlari shashkaning rapid yo'nalishi bo'yicha Toshkent shahrida bo'lgan O'zbekiston chempionatida qatnashib 1 - o'rin sohibi bo'ldi.

Buxoro shahrida dzyudo bo'yicha 2017 yil 12-14 dekabr kunlari "Talaba uyushmalari respublika birinchiligi"da D. Meliev 90kg vaznda 3-o'rin, S. Jo'raeva 78 kg vaznda 3-o'rinni, J. Alimardonov 73 kg vaznda 3-o'rinni, Xamidjonov Madamin 81 kg vaznda 2-o'rinni, S. Egamberdiyev 100 kg vaznda 2-o'rinni, B. Amandavlatov 66 kg vaznda 1-o'rinni egalladi.

Samarqand shahrida kamondan otish bo'yicha 2017 - yil 17-25 fevral kunlari O'zbekiston qishki chempionatida Z. Qudratullaev M-4 mashqida 2-o'rinni egalladi [19].

Namangan shahrida dzyudo kurashi bo'yicha 2018 yil 20-23 fevral kunlari O'zbekiston chempionatida Universitet jismoniy madaniyat fakulteti talabasi M. Salohiddinova 44 kg vaznda 3-o'rinni, ushbu sportchi Bishkek shahrida 12-15 iyun kunlari Osiyo kubogida 3-o'rinni egalladi.

Toshkent shahrida O'zbekiston chempionatida kamondan otish bo'yicha 2018 yil 23-27 aprel kunlari jismoniy madaniyat fakulteti talabasi Z. Qudratullaev 1-o'rinni egalladi.

Dog'istonning Kaspiysk shahrida boks bo'yicha Xalqaro turnirda 2019 - yil 10-12 iyun kunlari jismoniy madaniyat fakulteti talabasi A.G. Afforov 75 kg vaznda 3-o'rinni egalladi.

Namangan shahrida taekvondo kurashi bo'yicha 2019 yil 10-13 iyun kunlari Xalqaro turnirda jismoniy madaniyat fakulteti talabasi Abdullayeva Zarnigor 49 kg vaznda 1-o'rinni egalladi.

Qig'izistonning Issiqko'l shahrida 2019 yil 16-17 yanvar kunlari Karatedo-kumite bo'yicha 5-Xalqaro chempionat "Issik-kul OPEN-2019" da Termiz davlat universiteti jismoniy madaniyat fakulteti talabasi D. Aliqulova vaznda 1-o'rinni egalladi.

Toshkent shahrida O'zbekiston kubogida 2020 - yil 8-11 oktabr kunlari yengil atletika yarim marafon 10 km ga yugurish bo'yicha xalqaro chempionatda universitet jismoniy

madaniyat fakulteti II kurs 202-guruh talabasi V.Grishina 3-o'rinni egalladi. 2-o'rinni egalladi.

2021-yil viloyat oliygohlari sportchi talabalari kurash bo'yicha "Vazir kubogi" uchun o'tkazilgan musobaqalarda birinchi o'rinni egallashdi. Jamoaning asosini TerDU sportchilari tashkil etdi. TerDU rektori Avazjon Maraximov TerDU sport klubi a'zolari va murabbiylarini qabul qildi. Viloyatimiz talabalari 5 ta oltin 2ta kumush, 2 ta bronza medalini qo'lga kiritib respublika OTMlari o'rtasida tengsiz deb topilgan.

Tailandning Bangkok shahrida dzyudo bo'yicha Osiyo chempionati 2022-yil 21-22 iyul kunlari bo'lib o'tdi. Unda yuridik fakulteti talabasi J. Mamaraximov 90 kg vaznda faxrli 1-o'rinni egallab, chempionatning oltin medal sohibi bo'ldi. Termiz davlat universitetining jismoniy tarbiya va boshqaruv fakulteti 2-kurs talabasi O'.To'raboev ham 100 kgdan yuqori vaznda faxrli 2-o'rinni egalladi.

Psixologiya: amaliy psixologiya ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabasi Korjaev Xasan erkaklar o'rtasida o'tkazilgan viloyat ochiq birinchiligi sport musobaqalarida shaxmat bo'yicha faxrli 3-o'rinni egalladi.

Talabalar bahori" talaba-yoshlar festivallari 2022 yil 31 may kuni ilk bora "o'tkazildi. Ushbu festivallar doirasi ko'rgazmalar, tanlovlar, "Rektor kubogi" sport musobaqalari tashkil etildi. Ushbu festivallarda jami 5000 ga yaqin talabalar qamrab olindi. "Rektor kubogi"da joriy yil 15-16 noyabr kunlari 17 ta yo'nalish bo'yicha sport musobaqalari va tanlovlar o'tkazildi. Unda jami 7 000 nafar talaba qamrab olindi.

Xulosa. Xulosa qiladigan bo'lsak Termiz davlat universitetida talaba yoshlar va ustoz murabbiylar orasidan ham sportning turli sohalarida viloyat, respublika va xalqaro musobaqalarda mamlakatimiz sharafiga himoya qilgan sportchilar ko'plab etishib chiqdi. Universitet viloyatda sportchilar tayyorlaydigan asosiy markazga aylandi.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining Jismoniy tarbiya va sport to'g'risidagi Qonuni. O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining Axborotnomasi, 1992 y., 3-son, 160-modda; 1994-y., 5-son, 161-modda
2. Mirziyoyev Sh. Oliy sportda erishilgan yutuqlar bilan chegaralanmasdan, ommaviy sportga ham kata e'tibor berishimiz kerak. Xalq so'zi. 2018 yil 20sentabr.
3. Karimov I. 2016 yil 11-fevral kuni Oqsaroyda O'zbekiston Bolalar sportini rivojlantirish jamg'armasi Homiylik kengashining navbatdagi yig'ilishi <https://darakchi.uz/uz/11396> (Murojaat qilingan sana .24.09.2023.).
4. O'zbekiston Milliy arxivi.M-130-Fond.
5. Toshpo'latov J. "Eng katta sport bayrami".1994 yil 21 aprelda Surxon tongi.№47 (15.803) sonida
6. O'zbekiston Milliy arxivi.M-130-Fond.Ro'yxat-1.352-ish.
7. Surxondaryo viloyat Davlat Arxivi (SVDA) 1232-Fond. 1-Ro'yxat.52-ish.
8. Termiz universiteti" gazetasi «Yil talabasi»2021 yil 26 fevral 3 (332) -soni 1-b.
9. Termiz davlat universiteti joriy arxivi.Jismoniy madaniyat fakultetining 2017 - yil ma'lumotlar yig'ma jildidan.
10. Termiz davlat universiteti joriy arxivi.Jismoniy madaniyat fakultetining 2018 - yil ma'lumotlar yig'ma jildidan.
11. Termiz davlat universiteti joriy arxivi.Jismoniy madaniyat fakultetining 2019 - yil ma'lumotlar yig'ma jildidan.